

BÁO CÁO SÁNG KIẾN

I. ĐIỀU KIỆN HOÀN CẢNH TẠO RA SÁNG KIẾN

Âm nhạc là một nội dung trong chương trình giáo dục bậc tiểu học và quan trọng hơn nó là một “*Phương tiện giáo dục*” mang tính đặc thù. Âm nhạc là một môn học mang tính nghệ thuật cao, nó khác rất nhiều so với môn học khác, tuy nó không đòi hỏi sự chính xác một cách tuyệt đối như những con số nhưng lại đòi hỏi người học phải có sự yêu thích, sự đam mê thậm chí là một chút cái gọi là “*năng khiếu*”, điều này không phải học sinh nào cũng có được. Vấn đề học và kết quả học tập của các em là hết sức quan trọng, điều đó không chỉ phụ thuộc vào chương trình giảng dạy phù hợp mà còn phụ thuộc vào phương pháp truyền thụ của người thầy. Hơn nữa còn phụ thuộc vào ý thức học tập của các em cùng với sự quan tâm chăm sóc, tạo điều kiện của gia đình và xã hội.

Đối với học sinh ca hát là một hoạt động hấp dẫn, những lời ca hay, những từ ngữ đẹp, những giai điệu phong phú của các vùng miền, cùng với sự đa dạng của bài hát làm cho tâm hồn của các em được thêm mở rộng. Tiếng hát của các em là tiếng nói của tình cảm, là mối dây liên hệ với cộng đồng trong môi trường mới, là phương tiện để các em tự giáo dục.

Học Âm nhạc mang đến cho các em những phút giây thư giãn, thoái mái, học mà chơi, chơi mà học. Thông qua những câu nhạc, những lời ca của các bài hát và các bài Tập đọc nhạc giúp các em nhận thức những hình tượng âm thanh, giai điệu, kích thích cảm xúc cảm thụ cái hay, cái đẹp trong cuộc sống đời thường của các em.

Tuy nhiên cho đến nay có nhiều người vẫn cho rằng giáo dục Âm nhạc trong nhà trường phổ thông chỉ cần thiết dạy hát mà không nhất thiết phải thanh toán nan “*Mù chữ*” nhạc cho học sinh. Họ cho rằng đọc nhạc là rất khó, chỉ có em có năng khiếu mới học được. Nhận thức điều đó không đúng, nó sẽ dẫn học sinh của chúng ta thụ động trong đời sống âm nhạc của bản thân. Đọc được nhạc các em sẽ tự mình hát được những bài hát phổ thông, từ đó sẽ phát triển được trí tưởng tượng, óc sáng tạo nhằm nâng cao năng lực cảm thụ tạo thói quen thích

Nguyên nhân tình trạng trên:

- Do các em không hứng thú trong việc học Tập đọc nhạc. Vì đây là phần khó đối với học sinh tiểu học.

- Do phụ huynh và học sinh suy nghĩ coi đây là bộ môn phụ không quan trọng, không phải thi, nên có học tốt hay không học tốt cũng không sao.

- Một số học sinh chưa có kỹ năng tập đọc nhạc, nhận biết các nốt nhạc trên khuông còn chậm, chưa hiểu nên còn nhầm lẫn giữa hình nốt và tên nốt, chưa chủ động được khi đọc nhạc mà còn quen với phương pháp học truyền khẩu. Các em chưa mạnh dạn nên còn nhiều hạn chế.

- Cơ sở vật chất phục vụ cho giảng dạy bộ môn chưa đủ.

Từ những nguyên nhân trên tôi đã có những suy nghĩ và đề ra một số biện pháp cụ thể khi giảng dạy như sau.

2. Mô tả giải pháp sau khi tạo ra sáng kiến

Sau khi nhận giảng dạy bộ môn âm nhạc, tôi đã đề ra cho mình quyết tâm phải nâng cao kiến thức âm nhạc cho học sinh nói chung và học tốt phân môn tập đọc nhạc nói riêng. Để làm được điều đó tôi phải xây dựng nền nếp học tập ngay từ bài học đầu tiên: Như xác định thái độ, ý thức học tập đối với môn Âm nhạc.

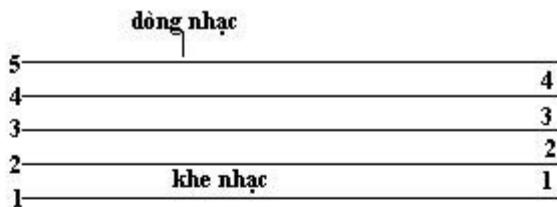
Giải pháp 1: Giúp học sinh hiểu và nắm nhạc lý cơ bản:

Bản thân tôi tự học hỏi tìm tòi, nghiên cứu tìm hiểu nhiều giải pháp để nâng cao chất lượng giờ dạy, xác định và nắm vững nội dung chương trình và mối liên hệ kiến thức giữa các khối lớp. Vì vậy giáo viên phải tìm ra phương pháp, và các bước giảng dạy phù hợp với thời lượng với điều kiện giảng dạy và khả năng học tập của từng lớp, từng đối tượng học sinh. Rèn cho học sinh các kỹ năng cơ bản để có thể “Tập đọc nhạc” được thuận lợi, đó là hệ thống kỹ năng giải mã các ký hiệu ghi nhạc cùng một lúc. Để học sinh có các kỹ năng đó thì trước hết tôi giúp các em phải hiểu và nắm được nhạc lý cơ bản:

- Khuông nhạc:

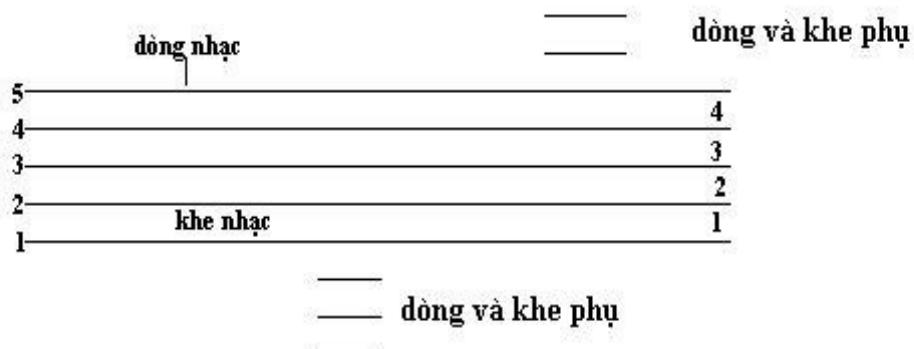
+ Để xác định cao độ của âm thanh, các nốt nhạc được trình bày trên khuông nhạc. Khuông nhạc là một hệ thống gồm 5 dòng kẻ song song và

cách đều nhau. Các nốt nhạc có thể nằm trên các dòng kẻ hoặc trên các khe giữa 2 dòng kẻ. Như vậy khuông nhạc gồm 5 dòng kẻ và 4 khe. Chúng được đánh số từ dưới lên.

Trên khuông nhạc có 5 dòng nhạc và 4 khe nhạc

+ Ngoài các dòng kẻ chính còn có dòng kẻ phụ để ghi các nốt nhạc có cao độ nằm ngoài dòng kẻ chính. Dòng kẻ phụ là những dòng đường kẻ ngắn cho từng nốt nhạc chúng ở trên hay ở dưới khuông nhạc. Thứ tự dòng kẻ phụ được tính từ khuông nhạc đi lên hoặc đi xuống

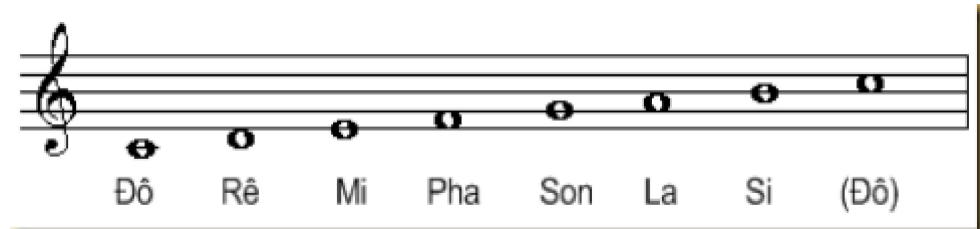
Các dòng và khe nhạc phụ để ghi những note thấp hoặc cao hơn những note có thể ghi trong khuông nhạc

- **Khóa nhạc:** Là kí hiệu đặt trên một trong những dòng của khuông nhạc, quy định tên nốt nằm trên dòng đó và từ nốt đó xác định vị trí của các âm khác của thang âm. Có 3 loại khóa nhạc thường dùng là : Khóa Son, khóa Pha, khóa Đô Alto. Nhưng trong chương trình âm nhạc ở bậc tiểu học các em được học và làm quen với khóa Son

+ Khóa son được bắt đầu từ dòng thứ 2 của khuông nhạc. Xác định tên nốt trên dòng kẻ thứ 2 là nốt son(quãng 8 thứ nhất)

Các nốt cơ bản ở khuông nhạc có khóa son(quãng 8 thứ nhất)

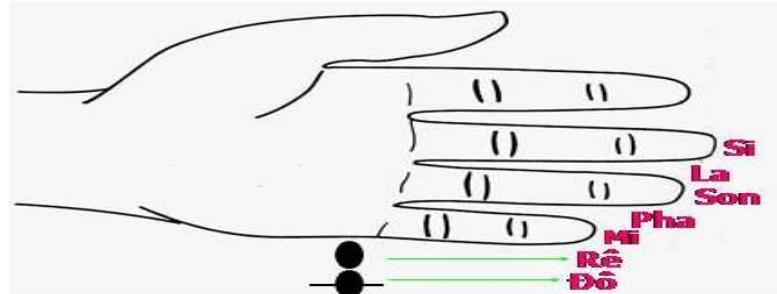

* Để cho học sinh dễ nhớ hơn nên từ những kiến thức nhạc lý cơ bản trên tôi đã cho học sinh ghi nhớ bằng cách đọc tên 7 nốt nhạc theo khuông nhạc bàn tay:

Đặt bàn tay trái nằm ngang, lòng bàn tay hướng vào trong, 5 ngón tay là 5 dòng kẻ ngang song song, giữa 2 dòng kẻ tạo thành khe và 5 dòng kẻ song song tạo thành 4 khe. Dòng kẻ và khe được đếm từ dưới lên trên

**KHUÔNG
NHẠC
BÀN
TAY**

Đây là bài thơ được viết ở thể lục bát, nêu đầy đủ vị trí các nốt trên khuông nhạc bàn tay. Từ bài thơ này học sinh dễ dàng liên hệ sang vị trí các nốt nhạc trên khuông nhạc

KHUÔNG NHẠC BÀN TAY

Nhìn vào năm ngón bàn tay

Giống như khuông nhạc, nó thay năm dòng.

Bàn tay mà học thật thông

Em học nốt nhạc thật không khó gì.

Này đây ngón út tên Mi

Ngón Son đeo nhẫn, ngón Si ngay kẽ.

Ở dưới ngón út là Rê

Dưới Rê là Đô thêm cái gạch ngang.

Bây giờ đọc đến kẽ Pha

Là kẽ thứ nhất, kẽ La thứ nhì.

Kẽ Đô nằm ở trên Si

Em đọc nhạc giỏi còn gì vui hơn

+ Ngón út: là dòng kẻ 1

+ Giữa ngón út và ngón nhẫn: khe 1

+ Ngón nhẫn: dòng 2

+ Giữa ngón nhẫn và ngón giữa: khe 2

+ Ngón giữa: dòng thứ 3

+ Giữa ngón giữa và ngón trỏ: khe 3

+ Ngón trỏ: dòng kẻ thứ 4

+ Giữa ngón trỏ và ngón cái: khe 4

+ Ngón cái: dòng 5

Ngoài ra có các dòng kẻ phụ và khe phụ bằng ngón tay trỏ phải ghép vào dưới ngón út tay trái dành cho nốt Đô(1), nốt Rê.

Và giúp các em ghi nhớ tên và vị trí nốt nhạc nhanh hơn

- **Kí hiệu bằng hệ thống các chữ cái: Các âm thanh được kí hiệu bằng chữ cái như sau:**

La	Si	Đô	Rê	Mi	Pha	Son
A	B	C	D	M	F	S

- **Kí hiệu và mối tương quan giữa các trường độ cơ bản:**

-Hình nốt tròn:

-Hình nốt móc đơn:

-Hình nốt trăng:

-Hình nốt móc kép:

-Hình nốt đen:

-Hình nốt móc tam:

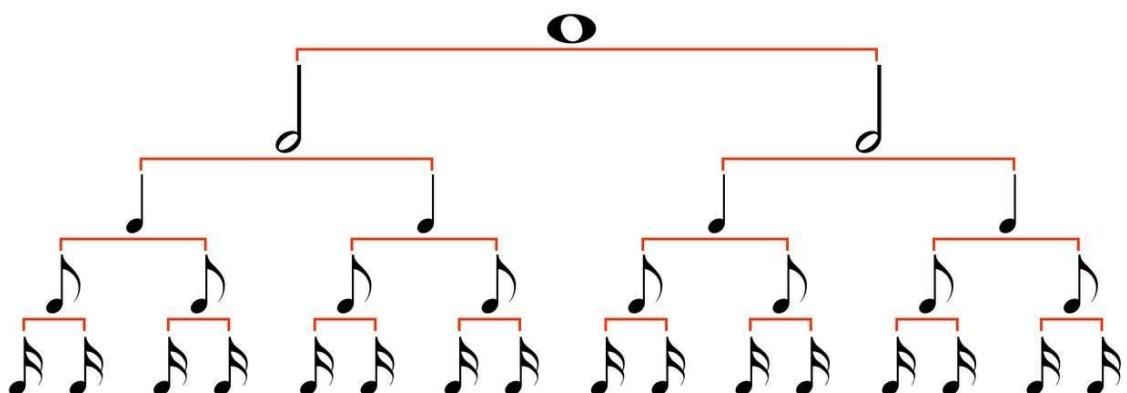

-Hình nốt móc tứ:

- + Nốt tròn (Ký hiệu để ghi trường độ lớn nhất):
- + Nốt trắng(trường độ bằng nửa nốt tròn)
- + Nốt đen(trường độ bằng nửa nốt trắng)
- + Nốt móc đơn(trường độ bằng nửa nốt đen)
- + Nốt móc kép(trường độ bằng nửa nốt đơn)
- +.....

Hai hay nhiều nốt móc cùng có trường độ đứng cạnh nhau có thể dùng vạch thẳng nối đuôi của chúng lại với nhau

- Dấu lặng: Là kí hiệu chỉ sự ngừng vang của âm thanh. Độ dài của dấu lặng cũng được xác định như độ dài của âm thanh

Các kí hiệu tương quan của dấu lặng:

Dấu lặng tròn	■	nghỉ lâu bằng giá trị một dấu tròn.
Dấu lặng trắng	■	nghỉ lâu bằng giá trị một dấu trắng.
Dấu lặng đen	✗	nghỉ lâu bằng giá trị một dấu đen.
Dấu lặng móc	,	nghỉ lâu bằng giá trị một dấu móc.
Dấu lặng móc đôi	:	nghỉ lâu bằng giá trị một dấu móc đôi.

- Loại nhịp: Được kí hiệu bằng số chỉ nhịp, số chỉ nhịp được đặt sau khóa nhạc và các dấu hóa cố định. Nó gồm 2 chữ số, chữ số trên chỉ số phách có trong mỗi nhịp, chữ số dưới chỉ trường độ mỗi phách bằng 1 phần mẩy của nốt tròn.

* Về phía học sinh:

- SGK, vở.

- Nghiên cứu, tìm hiểu trước bài tập đọc nhạc ở nhà.

VD: Bài tập đọc nhạc viết ở nhịp bao nhiêu?

Có mấy ô nhịp?

Kể tên các nốt nhạc có trong bài TĐN?

Nốt cao nhất?

Nốt thấp nhất?

Sắp xếp các nốt nhạc vừa tìm được trong bài TĐN theo thứ tự từ thấp lên cao.

Giải pháp 2: Tiến hành bài giảng trên lớp

- Luyện cao độ:

Đây là phần không thể thiếu và rất quan trọng. Phần này rất khó. Nó không chỉ đòi hỏi học sinh cần phải chú ý lắng nghe, chăm chỉ luyện tập mà nó đòi hỏi học sinh phải có đôi tai nghe thật tốt (năng khiếu bẩm sinh). Vì thế giáo viên sẽ dùng đàn organ đàn cao độ của thang âm để học sinh đọc cao độ dựa theo cao độ của đàn. Giáo viên đàn cao độ của thang âm theo chiều đi lên: Đồ Rê Mi Son La Đô; đi xuống: Đồ La Son Mi Rê Đồ; luyện cao độ quãng 2: Đồ Mi Son Đô, Đồ Son Mi Đồ; hay có thể thay đổi vị trí các nốt: Đồ Rê Mi Rê Đồ, Mì Son La Son Mì... Để rèn khả năng cảm âm của học sinh, hướng dẫn học sinh chú ý lắng nghe và đọc theo, cho học sinh đọc nhiều lần (cả lớp, nhóm, cá nhân). Chú ý sửa sai cho học sinh. Giáo viên lấy giọng của đàn sao cho chuẩn và phù hợp với giọng của học sinh. Không để tình trạng cao độ của đàn cao quá hay thấp quá so với giọng của học sinh khiến học sinh không đọc nhạc được. Luyện tập cao độ các nốt nhạc không chỉ giúp các em khởi động giọng mà còn giúp học sinh nhớ các nốt nhạc trên khuôn và cảm nhận cao độ các nốt so với nhau.

- Khi luyện tiết tấu:

+ Giáo viên ghi tiết tấu của bài TĐN vào bảng phụ

+ Tìm hiểu trong bài tập tiết tấu có những hình nốt nào nếu học sinh nói được thì tốt, trong trường hợp học sinh không nhớ hay chưa biết thì giáo viên

HSTL: nốt Son

+ Cho học sinh ghi chép lại các bài TĐN đã học giúp các em nắm chắc vị trí các nốt trên khuông, các hình nốt và kí hiệu đã học. TĐN mang tính trừu tượng vì nó còn phụ thuộc vào tai nghe của từng em nhưng ghi chép nhạc lại mang tính cụ thể, hiện thực hơn. Do vậy việc hướng dẫn các em ghi chép đơn giản, dễ thực hiện. Tuy nhiên đơn giản không có nghĩa là không quan trọng, ngược lại tập ghi chép nhạc là sự đúc kết giữa 2 phân môn: tập hát và tập đọc nhạc để khắc sâu kiến thức. Do đó đòi hỏi có sự chính xác tuyệt đối từng vị trí nốt trên khuông nhạc, và qua đó các em phải nhớ được tên các nốt nhạc là gì, nằm ở vị trí nào, cách viết các hình nốt ra sao, các hình nốt đó có ý nghĩa gì và phải thể hiện thế nào? Việc ghi chép nhạc còn giúp các em ghi nhớ các kí hiệu khác về âm nhạc: dấu lặng đen, lặng đơn, dấu luyến, dấu chấm dôi, dấu quay lại... Các kiến thức đó hỗ trợ cho việc đọc nhạc hoặc thực hiện các bài hát theo yêu cầu của tác giả

Ghi chép nhạc đòi hỏi các em phải ghi thường xuyên. Nhưng không nhất thiết lúc nào cũng phải thực hiện ngay tại lớp. Ở lớp giáo viên hướng dẫn học sinh cách thực hiện việc ghi chép nhạc, cách trình bày cho đúng, đẹp còn về nhà các em ghi chép nhạc như thế sẽ tiết kiệm thời gian.

Có trường hợp học sinh không thuộc, không nhớ vị trí cũng như tên nốt nhạc nhưng khi giáo viên yêu cầu học sinh đọc nhạc thì các em vẫn đọc được là do học sinh nghe các bạn khác đọc rồi đọc theo, trong khi đọc thì không nhìn vào bản nhạc mà chỉ đọc bằng mồm còn mắt thì nhìn đi chỗ khác. Có học sinh lại viết các tên nốt và đọc theo. Nếu cứ để học sinh như thế thì càng ngày học sinh càng hổng kiến thức về âm nhạc dẫn đến kết quả học tập không đạt hiệu quả. Chính vì thế khi yêu cầu học sinh đọc nhạc thì giáo viên phải cho học sinh lấy ngón tay hoặc que chỉ để chỉ và đọc theo, mắt thì phải nhìn vào sách, chỉ đến nốt nào đọc nốt đó. Tránh tình trạng mồm đọc mà không biết chỉ chỗ nào, từ đó dần hình thành thói quen cho học sinh. Mỗi lần chỉ và đọc thì các em cũng phải suy nghĩ, tư duy, dần dần học sinh sẽ nhớ, thuộc tên, vị trí nốt nhạc.